

Egy új Anjou-kori okmánytár

Az Ápád-ház fiágon történő kihalása, vagy ahogy a híres, 1303-i oklevél írja: „Szent István nemzetsége utolsó aranyágcskájának halála után” kezdődő új korszak, az Anjou-ház uralkodása Magyarországon, csaknem egy évszázadon ível át. Amikor a múlt században felmerült annak a gondolata, hogy ennek a korszaknak az okleveleit okmánytárban közzé kell tenni, már számtalan kisebb-nagyobb forráskiadványban olvasni lehetett a korszak okleveleiből (pl. Fejér stb.). Ezek figyelembevételével azután 1878–tól 1920–ig hét kötetben tettek közzé részben teljes szöveggel, részben csak kivonatossan olyan forrásokat, amelyek addig kiadatlanok voltak (Anjou-kori okmánytár/Codex diplomaticus Hungaricus andegavensis). Sajnos azonban ez a fontos vállalkozás félbemaradt.

Részben tehát azért, mert ez a sorozat az 1359. évvél megszakadt, részben azért, mert az egyre-másra itt-ott elszórtan megjelent Anjou-kori okleveles anyagot egyre nehezebb volt számontartani, felmerült annak a gondolata, hogy a korszak teljes okleveles forrásanyagát – akár megjelent már, akár nem – időrendbe szedve, kivonatossan, magyar nyelven, kritikai jegyzetekkel és a kiadásokra való utalással kísérve megjelentessük.

A vállalkozás első kötete már napvilágot is látott. Ebben Kristó Gyula szegedi egyetemi tanár az 1301–1305-ig kiadott több mint nyolcszáz okmányt veszi gondos munkával számba (Anjou-kori oklevéltár/Documenta res Hungaricas tempore regum Andegavensis illustrantia. I. Budapest – Szeged 1990.)

A vállalkozás legfontosabb jellemzője az egyetemességre való törekvés, az 1303 és 1387 között kelt valamennyi olyan Anjou-kori levéltári forrás számbavétele, amely Magyarországra vonatkozik. E szándék megvalósításához jó alapot biztosít a Magyar Országos Levéltárban nemzedékek sora által egybeszedett forrásokból létrehozott középkori gyűjtemény, amelynek első fele több mint százezernyi, javarészt eredeti oklevelet, a másik része százezernél valamivel kevesebb oklevélfényképét foglal magába. A gyűjtemény maga is egyetemes szempontok szerint jött létre, vagyis minden olyan levéltári

forrás beletartozik, amely 1526. augusztus 29-ig, a mohácsi csata napjáig bárhol a világon keletkezett, s bármilyen magyar vonatkozása van. Így azután a vatikáni levéltárártól a lengyelországi levéltárákig, spanyol levéltárártól a szovjetekig, németektől a románokig rengeteg dokumentum gyűlt össze fényképeken, nem is szólva az eredeti oklevelekről, amelyek az Anjou-kori Magyarország területéről valók.

Ilyen forrásbázison létrejött kiadvány természetesen maga is az egyetemesség igényével lép fel. Ezért nemcsak a mai Magyarország tájainak történetével foglalkozók lelhetik meg benne forrásaikat, hanem mindazok is, akik azokon a területeken élnek, amelyek egykor, az Anjouk korában Magyarországhoz tartoztak, legyenek bár magyarok, vagy a magyar kultúra iránt érdeklődők, akár pedig az egykori Magyarországhoz tartozó szülőföldjük múltjának szorgos kutatói.